

1-Mila seirehun da berrogeita sei
urteko garagarrila:

Zaldibin data seinalatua,

nahiz seinalatuak mila:

Martin Nazabal alkate jauna,

inor epaitzen abila,

pekatu_usaian hasi izango zen

ama ezkongabe bila.

2-Hiru lekuko deitu zituen,

gizonezkoak hirurak,

sala zezaten zein emakumek

zun halako delitu bat,

ba_al zen neskarik ezkondu gabe

hautsi zituena urak;

errukigabe bota zituzten

hamarren izen-deiturak.

3-Hamarrak preso hartu zituzten,

bai hartu ere gaiztotzat;

zergatik jakin gabe nozituz

espetxearen morrontzak,

juramentura derrigortuta

arauak ziren zorrotzak,

ta banan-banan egin zituzten

eskatutako aitortzak:

4-“*Barbara_Agirre da nere izena
ta espetxean zergati?*

bi alabatxo ari naiz hazten

ez okel ta ez tapaki,

hirugarrena zendu zitzaidan

ahul jaioa izaki,

gure apaiza Martin Olanok

haien berri ondo daki”.

5-“*Maria_Albisu naiz ardatzean*

egiten duena lanik,

lehendabiziko alaba eta

gero semea izanik,

Zinkunegitar Pedro zendu zan,

ezkongai segitzen det nik,

eta ez daukat beste_inorekin

haragizko harremanik”.

6-“*Hernandosoro jaunan neskame,*

*ni naiz **Maria Bautista,***

gogoz kontrako harremanetan

sufritu nuen ez pixka;

handik ihesi haurra erditu

nuen osasun gutxiz ta,

besoetan hil zitzaidanetik

bizi naiz baina erdizka”.

7-“*Etxeko*andre ta nekazari naiz,
ni, Maria Bartzelona,
nerekin Martin Etxeberria
ezkontzekotan zegona,
hori_aginduta bera da haurdun
utzi ninduen gizona,
oraindik badet esposatuko
nauen esperantza ona”.

8-“*Maria Arroiz* naiz ardatzean
aritua jai ta aste,
Itsasondoko Juan Iturriotzek
behartu ninduen gazte,
hitza emanda noski nerekin
ezkonduko zela laxte,
baina Mariana Urkia zuen
handik gutxira emazte”.

9-“*Margarita* det izena eta
Elizegi abizena,
bizirik daukat alabatxo bat
Pedro Aiestaranena,
bigarrenengo hau jaiotzerako
zendu zitzaidan lehena,
ta ezkonduko ginela baina
ondo promesa herrena”.

10-“*Nerekin* dauden *umeen aita da*
Argintzanotar Esteban,
Maria Juaniz naiz, *bizi dana*
halamuzko egoeran:
beste_alaba bat det Martinekin
izandako ibileran,
kendu_egin zidan eta ez dakit
berriz ikusiko dedan”.

11-“*Iztuetatar Katalina* naiz,
ezin det bizi kantari:
bi ume izan ta biak zendu
hara bizitzak zer sari,
birjintasuna lapurtu eta
kontu faltsuak ugari,
noiz ezkonduko garen galdetu
Martin Etxeberriari”.

12-“*Ni* naiz *Maria Gartzia,* oso
gazte zaildutako neska,
nahiz Juan Murua ezkondua zan,
kontu hau gezurra ez ta:
topo eginda haretzek haurdun
utzi ninduen nahiezta,
zortzi_egunekin hil zan alaba
bere sehaskan hauspezka”.

13-“*Ni ardatzeko langilea naiz,
Mariana Mendiola,
bi seme eta alaba hazten
ari naiz, ez dakit nola;
Martin Loinazek maiz engainatu
nau gezurra dariola,
ni sartu naute kartzelan baina
hark merezi du kaiola*”.

14-Beraz, Zaldibin jaso zirenak,
horra hamar testigantza,
garai hartako emakumeen
bizimodu gordin, latza;
bost egunera aske uzteko
ordaindu zuten fidantza,
herriak haiek seinalatuaz
luzatzen zuen behatza.

15-Hemen aipatu diren gizonak
etxe, kale zein elizan,
andrak zapaldu eta umeak
zaindu gabeak bizitzan,
bortxatzaileak, iruzurtiak,
gizartearen gerizan,
haiek ez ziren gure herrian
inoiz epaituak izan.

(berriz)